

Крижановська О. О.,

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри світової літератури та російського мовознавства

ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,

м. Старобільськ, Україна

overnik16@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9840-270X>

„СЕРАПІОНОВІ БРАТИ” В ОЦІНЦІ КРИТИКИ РОСІЙСЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ

Художні відкриття російського зарубіжжя стали відомі на Батьківщині в 1990-ті роки. В той період виникла унікальна ситуація одночасного існування в літературному просторі творів письменників, що жили на початку ХХ століття та митців, які увійшли до літератури у його кінці. Це дозволило тогочасним молодим письменникам відчувати себе нащадками великої художньої традиції. Серед творів, які можна назвати естетичними орієнтирами нового тисячоліття, значне місце посідають критичні нариси російського зарубіжжя, що було створено у 1920-ті роки. Саме вони ілюструють думку про те, що літературна критика – це приклад синтезу художньої творчості та наукового пошуку. Критики російського зарубіжжя не полишали інтересу до розвитку літератури в Радянському Союзі, вони вивчали твори письменників, створювали нариси про них. Митці літературної групи „Серапіонові брати” займали одне з провідних місць у критичних доробках російського зарубіжжя. Такий пильний інтерес був зумовлений новаторським вектором розвитку творчого об'єднання. Саме критики російського зарубіжжя, позбавлені ідеологічних припонів, змогли визначити головні доміанти художнього світу митців-„серапіонів” та передбачити подальші шляхи їхнього розвитку. Тому актуальним й доцільним є вивчення критичних оцінок російського зарубіжжя про творчість „Серапіонових братів”. Науковці О. Геніс, А. Зайдман, Б. Фрезінський, П. Шулик та ін. розглядають різні аспекти творчості літературної групи. Але потрібно констатувати, що за межами наукового літературознавчого дискурсу залишилося вивчення рецепції критикою російського зарубіжжя творів письменників-„серапіонів”. Все це обумовлює мету нашого дослідження – вивчити творчість „Серапіонових братів” в статтях провідних критиків російського зарубіжжя – Г. Адамовича та О. Яценко.

Російське зарубіжжя пильно стежило за літературним процесом в Росії і, зокрема, за творчістю „серапіонів”. Про літературну групу писали Г. Адамович, Г. Струве, М. Слонім, О. Яценко та інші. Г. Адамович,

якого заслужено називають „першим критиком” російського зарубіжжя, не писав спеціальні статті про „Серапіонових братів”. Однак в його „Літературних бесідах”, що було надруковано в паризькому тижневику „Звено” в 1923-1927 роках, ми виявляємо фрагментарні згадки про літературну групу і про молодих авторів, які дозволяють нам припустити, що критик бував на зборах „серапіонів” і знав про них. Так, в статті „Оповідання І. Бабеля” (1926) ми знаходимо фрагмент, який підтверджує справедливність наших припущень: *„Роки чотири тому, в Петербурзі, на одному із зібрань серапіон М. Зоценко або Слонімський – пам'ятаю – приводили як приклад антихудожньої, плоскою фрази наступне: – Армія Юденича підходила до міста. І всі із „серапіонів” погоджувалися, що так почати розповідь не можна, що треба дати образ, або – по-старовинному – „настрій”. Яка дитячість!”* (Адамович, 1998, с. 234). Зауваження критика „яка дитячість” і наступний за цим іронічний вигук *„Не можна без образів, як же без образів!”* (Адамович, 1998, с. 234) свідчить про те, що він займає протилежну позицію, однак далі про групу автор вже не пише. Тут потрібно розуміти особливості критичного стилю Г. Адамовича, який *„дрібним літературознавчим спостереженням і зауваженням <...> надавав перевагу зауваженням, що називав „творчими”:* визначення або фрази, в яких найбільш повно постає поет, епоха або явища, або в яких йдеться про щось нове, вкрай важливе і несподіване” (Коростельов, 2013, с. 97). В статті про Б. Пільняка (1925) Г. Адамович, передаючи своє враження про письменника, відтворює атмосферу „серапіоновських” зібрань в кімнаті М. Слонімського: *„Кімната маленька, вся задимлена. У ній людин двадцять, хто на ліжку, хто на підлозі. Один напівголосно читає вірші. Інший плаче сам не знаючи про що”* (Адамович, 1998, с. 175-176). Тут він пише, що, побачивши Б. Пільняка, подумав, що йому ніколи *„не бути великим письменником. Здається я не помилюся”* (Адамович, 1998, с. 176). Остання фраза характеризує негативну оцінку Г. Адамовичем цього радянського письменника, якого він очевидно пов'язує із „серапіонами”. Не випадково в статті про книгу оповідань Б. Пастернака (1925) критик писав, що йому „цікаво стежити”, як „поетична природа” письменника „чинить опір спробам бути письменником „радянсько пільняка-серапіонівського типу” (Адамович, 1998, с. 344). Очевидно, тут Г. Адамович має на увазі твори письменників так званого „східного крила” групи (Вс. Іванова, М. Зоценко, М. Нікітіна), які зверталися до стилістично близької Б. Пільняку орнаментальної прози, до сказової форми творів. Подібна оцінка не викликає подиву. Досить згадати іронічне зауваження Г. Адамовича про поетичну казку М. Цветаєвої „Молодець”, в якій поетеса використовує фольклорну стилізацію: *„Наскільки наша звичайна, проста, розвінчана і обмовлена „літературна” мова є багатшою, сильнішою, виразнішою М. Цветаєвського волапюка! <...> якби російський народ висловлювався так, іноземці були б праві, стверджуючи, що всі росіяни – напівбожжевільні”* (Адамович, 1998, с. 259). Тому стає очевидним, що

твори і „східного крила“ серапіонів, і Б. Пільняка для критика однаково неприйнятні, він вважає їх сказову стилістику фальшивою і надуманою. І фраза про белетристику „радянського пільняко-серапіонівського типу” в даному випадку підтверджує це.

Подібне кліше він використовує і в статті про оповідання з селянського побуту С. Под’ячева (1925), які „написані просто, „чесно”, без вивертів, і тому вони приємніше серапіоновського „неонароднічества” (Адамович, 1998, с. 291). І далі критик робить обмовку – „хоча, звичайно, серед серапіонів є люди й більш обдаровані” (Адамович, 1998, с. 291). І цю позитивну конотацію в рецепції Г. Адамовичем „Серапіонових братів“ ми виявляємо і в статті про В. Шкловського (1924), де він назвав покійного на той час Л. Лунца – „здатний та милий хлопчик” (Адамович, 1998, с. 135), і в нарисі „Поети Петербурга” (1923), в якій критик дає високу оцінку поетичних творів М. Тихонова і Є. Полонської. У цій статті Г. Адамович, вказуючи на вплив, який справив на молодих поетів М. Гумільов, наводить відомості про один з останніх творчих об’єднань, створених поетами-акмеїстами, – студії „Звучащая раковина”. Надалі, вже після розстрілу М. Гумільова в 1921 році, „з числа нікому до того невідомих імен виділилося кілька <...> особливо трое: Тихонов, Єл. Полонська і К. Вагінов” (Адамович, 1998, с. 37). М. Тихонову критик російського зарубіжжя дає високу оцінку, яка обумовлена тим, що „Гумільов перед смертю передбачав йому велике майбутнє” (Адамович, 1998, с. 37). Це зауваження важливо враховувати, оскільки Г. Адамович вважав себе учнем М. Гумільова і був одним із тих, хто популяризував його творчість в еміграції. В цій високій оцінці М. Тихонова є і непряма позитивна рецепція літературної групи „Серапіонові брати” в цілому: „Успіх Тихонова має багато спільного з успіхом серапіонів, до групи яких він належить і з якими багато пов’язаний” (Адамович, 1998, с. 37). Характеризуючи художній світ поезій М. Тихонова, критик пише, що „в ньому є вроджений оптимізм і смак до всього чіпкий, міцний і сильний” (Адамович, 1998, с. 37). Г. Адамович традиційно уникає прямих оцінок М. Тихонова, але його рецепція творів поета очевидна у з’язку з наведеною критиком цитатою з перекладу В. Жуковського елегії Т. Грея „Сільський цвинтар”: „Но музы от него лица не отвратили / И меланхолии печать была на нем, – нет ничего более далекого от этого пленительного дустишья, чем Тихонов, с его квадратным ртом, с пустыми, веселыми глазами и со стихами, колючими, как изгородь” (Адамович, 1998, с. 37). Г. Адамович, називаючи позитивні сторони творчості М. Тихонова, не бачить перспектив його таланту: „Звичайно, він пише балади. Звичайно, він весь у сучасності: війна, революція, голод, блокада, дезертири <...> У Тихонова великий белетристичний талант: дуже пильне око, дуже живий словник. Але навряд чи з нього розвинеться поет, це один з тих людей, які ростуть в ширину, а не в глибину, і незабаром йому, ймовірно, здадуться бідними і слабкими поетичні можливості” (Адамович, 1998, с. 37-38). Тут Г. Адамович дійсно справедливо передбачає творчий

розвиток М. Тихонова, перші книги якого були багатообіцяючими, але подальше служіння кон'юктурі призвело до того, що Є. Еткінд назвав „літературним самогубством” (Еткінд, 2020).

Критик російського зарубіжжя зазначає, що „про Полонську знали в Петербурзі досить давно”, але відома „сестра” „Серапіонових братів” була, в першу чергу, як перекладачка. Її книгу поезій „Знаменья” (1921) та написані в цей період твори Г. Адамович називає „у багатьох відношеннях чудовими” (Адамович, 1998, с. 38). Разом з тим, критик вважає, що від поетеси неможна багато чекати та її „обдарування безсумнівно обмежено” (Адамович, 1998, с. 38). Однак „розум та воля”, „громадянська сентиментальність”, „бодлерівська дуже мужня гіркота” дозволяють зрозуміти, що „з усіх поетів, що зачіпають суспільні теми, вона одна знайшла свій голос <...> вірші Полонської про життя „страшних років Росії” змушують насторожитися” (Адамович, 1998, с. 38). І ці слова Г. Адамовича свідчать про глибоке розуміння природи поетичного таланту Є. Полонської, особливостей її художнього світу, що з'єднав традиції літератури Срібного століття з трагічним, гострим сприйняттям подій сучасності.

О. Яценко в берлінському журналі „Нова російська книга” виступив зі статтею „Література за п'ять минулих років” (1922), в якій дав оцінку творчості Вс. Іванова, М. Зоценко та К. Федіна. „Всеволод Іванов, – пише критик, – несподівано випірнув із сибірської тайги, з кривавого кошмару громадянської війни на Сході, зміг уже написати кілька великих речей: „Партизани”, „Цветние ветра”, „Голубие пески” (Яценко, 1922, с. 4). Тут очевидно, що О. Яценко називає найбільш відомі та значні твори молодого письменника, які були добре відомі критику. Автор статті вважає, що Вс. Іванов розвиває традиції М. Горького, підкреслює, що він „письменник суто реалістичний, „натуралістичний”, який відрізняється „дуже обмеженим художнім кругозором, тому що саме поле його спостережень було обмеженим” (Яценко, 1922, с. 4). Зауваження критика про обмеженість мистецького кругозору Вс. Іванова пов'язано, очевидно, з вибором тем, що розкриваються в творах молодого автора: революція, жорстокість сучасних письменникові реалій, жахи громадянської війни, безглуздість жертв, які приносить людство заради примарного майбутнього. О. Яценко називає Вс. Іванова „найжорстокіший із сучасних письменників”, оскільки „від його творів несе трупним смородом” (Яценко, 1922, с. 4). У висновку короткого огляду творчості Вс. Іванова критик підкреслює, що „читати його твори важко, а перечитувати їх немає бажання, і це мабуть ознака, що це не твори справжнього мистецтва” (Яценко, 1922, с. 4) Ми вважаємо, що така оцінка не є своєрідним виразом письменникові, навпаки, – вона підкреслює великі перспективи, які відкриваються перед ним. В останньому реченні О. Яценко немов би висловлює надію на майбутній плідний розвиток художньої творчості Вс. Іванова, на те, що він подолає тематичну одноманітність і „горьковський натуралізм”. Історія подальшого

творчого розвитку письменника свідчить про те, що роздуми критика були пророчими, він зумів побачити потенціал Вс. Іванова, наближений до *„творів справжнього мистецтва”* (Яценко, 1922, с. 4).

Відразу ж після розгляду творчості Вс. Іванова критик російського зарубіжжя звертається до оцінки художніх пошуків інших письменників „серапіонів” – М. Зоценко і К. Федіна. Починає цю частину огляду О. Яценко досить обережно, уникаючи різких суджень: *„З'явився ряд нових, що „подають надії”, письменників, які ще не визначилися або ще недостатньо визначилися, і про яких ще рано остаточно судити”* (Яценко, 1922, с. 4). Однак подібний початок не заважає критику дати високу оцінку творам М. Зоценко. О. Яценко, очевидно, добре знав книгу „Раскази Назара Ілліча господіна Сінебрюхова”, називає її автора письменником *„з дуже рідкісним даром гумору”* (Яценко, 1922, с. 4). Для критика була важлива не тільки реалістична спрямованість творів М. Зоценко, яка сприяла об'єктивному розумінню сучасного життя, а й незаперечні художні достоїнства оповідань молодого письменника. Саме це дозволило О. Яценко, підсумовуючи оцінку творам М. Зоценко, відзначити: *„У нього відчувається життєва фортеця і безсумнівний мистецький дар”* (Яценко, 1922, с. 4). Критик пише, що *„Костянтин Федін надрукував поки що ряд невеликих оповідань: „Сад” та інші, письменник тонкий, явно в майбутньому з ухилом до академізму”* (Яценко, 1922, с. 4). Творчість К. Федіна, очевидно, погано знайома О. Яценко, не випадково він називає тільки одне оповідання письменника „Сад”, яке отримало в 1921 році першу премію на конкурсі „Дома літераторов”. У коментарях до листів „Серапіонових братів” читаємо про те, що *„конкурс на краіцу розповідь серед молодих літераторів був оголошений восени 1920 року, про присудження премій офіційно повідомлено на урочистому засіданні, що відбулося 7 липня 1921 року. Першу премію отримав К. О. Федін, другу М. М. Нікітін, треті премії – Л. Н. Луці, В. О. Каверін і М. С. Тихонов (тоді ще поет не входив до групи „Серапінови брати”). Таким чином, більшість премій було присуджено „серапіонам” („Серапиновые братья”, с. 14.).* Ми вважаємо, що О. Яценко знав про цей конкурс і знав про успіх саме авторів розглянутої нами літературної групи. Прийти до такого висновку нам дозволяє фраза критика про те, що після невеликої оцінки творчості Вс. Іванова, М. Зоценко і К. Федіна, *„повинна бути згадана і вся петербурзька група письменників, до якої вони належать, і яка з'єдналася під загальною назвою „Серапіонові брати”, як то: Нікітін, Каверін, Луці”* (Яценко, 1922, с. 4). Критик тут називає не всіх авторів, які входили до літературної групи, але ті письменники, про яких він згадує, отримали премії конкурсу „Дома літераторов”, і, отже, О. Яценко добре знав про цю подію в літературному житті Петрограду.

Критик російського зарубіжжя згадує в цій статті „Серапіонових братів” і в зв'язку з творчістю іншого письменника 1920-х років – Є. Замятіна. О. Яценко високо оцінює творчість письменника, підкреслює, що його твори дозволяють побачити в ньому *„великого, іноді*

виняткового майстра” (Яценко, 1922, с. 5). І свідченням значущості художніх досягнень Є. Замятіна служить його вплив на письменників-„серапіонів”: „Важливим в історико-літературному сенсі може виявитися його художній вплив на цілу групу молодих петербурзьких письменників, які об'єдналися під загальною назвою „Серапіонові брати” (Яценко, 1922, с. 5). Критик точно формулює ті сторони творчості Є. Замятіна, які були сприйняті „серапіонами”: „Він був головним ініціатором плідного повороту в нашої сучасній художній прозі до „сюжету”, до цікавої „розповіді”, до звільнення її від ретельного виписування деталей, за якими <...> губилася основна фабула оповідання, цим грішило майже все попереднє покоління наших белетристів” (Яценко, 1922, с. 5). Тут О. Яценко називає ті концептуальні положення творчих пошуків „Серапіонових братів”, які дещо пізніше були викладені в одній з головних доповідей Л. Лунца „На Захід!”: „Бульварною нісенітницею і дитячою забавкою називали ми те, що на Заході вважається класичним. Фабулу! Уміння поводитися зі складною інтригою, зав'язувати і розв'язувати вузли, сплітати і розплітати – це видобуто багаторічної копійкою роботою, створено <...> прекрасною культурою. А ми <...> з фабулою працювати не вміємо, фабули не знаємо і тому фабулу зневажаємо <...> Але презирство це – презирство провінціалів. Ми – провінціали. І пишаємося цим. Пишатися нічим” (Лунц, 2003, с. 344). Тут Л. Лунц, так само, як і О. Яценко, звертається до терміну „фабула”, який був розроблений в працях представників формальної школи В. Шкловського і Б. Томашевського („Фабулою називається сукупність подій, про які повідомляється в творі. Фабулі протистойть сюжет: ті ж події, але в тому ж зв'язку, в якому це дано в повідомленні про них. Фабула – це те, „що було насправді”, сюжет – те, „як дізнався про це читач” (Томашевський, 1925). Тут очевидна глибина узагальнень критика російського зарубіжжя, яка дозволила йому відразу побачити головні особливості художнього світу „Серапіонових братів”, їх творчі пошуки і те, що саме було сприйнято молодими письменниками у Є. Замятіна. Підкреслимо, що дане спостереження О. Яценко було згодом розвинене в сучасному літературознавстві. Зокрема, Т. Давидова досліджувала вплив Є. Замятіна на „Серапіонових братів”, простежила еволюцію їх творчих відносин, вивчила взаїморецепцію письменників (Давидова, 2009). Авторка статті, так само, як О. Яценко, пише про те, що саме Л. Лунц, В. Каверін, М. Зоценко найбільш плідно сприйняли заклики Є. Замятіна до сюжетного динамізму і пошуків фабули.

Таким чином, ми вивчили оцінку літературної групи „Серапіонові брати” критиками російського зарубіжжя – Г. Адамовичем та О. Яценко. Ми можемо зробити висновок, що розглянуті критичні нариси з „Літературних бесід” Г. Адамовича дозволяють реконструювати його присутність на зборах „Серапіонових братів”. Статті критика також свідчать про його неприйняття фольклорної стилізації у східній частині

„серапіонів”, позитивну оцінку „західників” і об’єктивному розумінні подальших шляхів творчого розвитку поетів літературної групи М. Тихонова та Є. Полонської. Видавець і один з провідних критиків берлінського журналу „Російська книга”, що перетворений в 1922 році на видання „Нова російська книга”, О. Яценко не тільки цікавився літературним життям покинутої їм Росії, але й розумів закономірності літературного процесу 1920-х років. В статті, що підводила підсумки розвитку російської літератури за п’ять вирішальних років (з 1917 по 1922), критик серед інших значних явищ цього часу розглядає творчість Вс. Іванова, М. Зошенко та К. Федіна. О. Яценко писав про те, що „Серапінови брати” розвиваються під впливом творчості Є. Замятіна, який показав в творах нові шляхи розвитку епічних жанрів, розкрив значення фабули. Критик називає художні принципи поетики Є. Замятіна, які були сприйняті молодими письменниками літературної групи: звільнення від зайвої деталізації, звернення до сюжетів, що здатні залучити читацьку увагу. Все це було названо в програмному виступі письменника-„серапіона” Л. Лунца „На Захід!”, яке з’явилося практично одночасно зі статтею О. Яценко, але незалежно від неї, і свідчить про глибоке розуміння критиком російського зарубіжжя закономірностей творчого розвитку літературної групи „Серапінови брати”. Вивчені аспекти рецепції Г. Адамовичем та О. Яценко творчості письменників-„серапіонів”, дозволяють нам намітити перспективи подальшого дослідження, які ми бачимо в залученні критичних робіт інших авторів російського зарубіжжя, зокрема, К. Мочульського, Г. Струве, Ю. Іваска та інших.

Список використаної літератури

1. Адамович Г. В. Собрание сочинений. Литературные беседы. Книга первая („Звено”: 1923–1926). Санкт-Петербург: Алетейя, 1998. 575 с. **2. Коростелев О. А.** От Адамовича до Цветаевой. Литература, критика, печать Русского зарубежья. Санкт-Петербург: Издательство им. Н. И. Новикова; Галина скрип сит, 2013. 493 с. **3. Эткинд Е.** Литературное самоубийство Николая Тихонова. URL: https://www.persee.fr/doc/slave_0080-2557_1999_num_71_3_6624 (дата звернення: 21.10.2020). **4. „Серапионовы братья”** в зеркалах переписки. Москва: Аграф, 2004. 544 с. **5. Яценко А.** Литература за пять истекших лет. *Новая русская книга*. 1922. № 11–12. С. 1 – 7. **6. Лунц Л.** „Обезьяны идут!”: Собрание призываний. Санкт-Петербург: ООО ИНАПРЕСС, 2003. 752 с. **7. Томашевский Б.** Теория литературы. Поэтика. Ленинград: Госиздат, 1925. 233 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1176143/> (дата звернення: 23.10.2020). **8. Давыдова Т. Е.** Замятин и „Серапионовы братья”: из истории литературной учебы 1920-х годов. *Литературная учеба*. 2009. № 1. С. 102–113.

References

1. Adamovich, G. (1998). *Sobranie sochinenij. Literaturnye besedy. Книга pervaya („Zveno”: 1923–1926)* [Collected Works. Literary

conversations. Book one („Zveno“: 1923–1926)]. St. Petersburg: Aletejya [in Russian].

2. Korostelev, O. (2013). Ot Adamovicha do Cvetaevoj: Literatura, kritika, pechat Russkogo zarubezhya [From Adamovich to Tsvetaeva: Literature, Criticism, Press of the Russian Diaspora]. St. Petersburg: Izdatel'stvo imeni Novikova; Galina skrip sit [in Russian].

3. Etkind, E. (2020). Literaturnoe samoubijstvo Nikolaya Tihonova [Literary suicide of Nikolai Tikhonov]. Retrieved from https://www.persee.fr/doc/slave_0080-2557_1999_num_71_3_6624 (Last accessed: 21.10.2020) [in Russian].

4. „Serapionovy bratya” v zerkalah perepiski [The Serapion Brothers in the Mirrors of Correspondence]. (2004). Moscow: Agraf [in Russian].

5. Yashchenko, A. (1922). Literatura za pyat istekshih let [Literature over the past five years]. *Novaya russkaya kniga*, 11-12, 1-7 [in Russian].

6. Lunc, L. (2003). „Obezyany idut!": Sobranie proizvedenij [„The monkeys are coming!": Collected works]. St. Petersburg: OOO INAPRESS [in Russian].

7. Tomashevskij, V. (1925). Teoriya literatury. Poetika [Literature theory. Poetics]. Retrieved from <https://www.twirpx.com/file/1176143/> (Last accessed: 23.10.2020). [in Russian].

8. Davydova, T. (2009). E. Zamyatin i „Serapionovy bratya”: iz istorii literaturnoj ucheby 1920-h godov [E. Zamyatin and the Serapion Brothers: from the history of literary studies in the 1920 s.]. *Literaturnaya ucheba*, 1, 102-113 [in Russian].

Крижановська О. О. „Серапіонові брати” в оцінці критики російського зарубіжжя

Автор статті вивчила оцінку літературної групи „Серапіонові брати” критиками російського зарубіжжя – Георгієм Адамовичем та Олександром Яценко. Г. Адамовича називали найкращим критиком еміграції, він користувався заслуженим авторитетом. Всі критичні статті Г. Адамовича відрізняються об'єктивністю, він глибоко розумів сутність художніх творів. Звернення до таких принципів дозволяло критику точно передбачити подальші шляхи творчого розвитку автора, про якого він писав. У статті реконструйовано присутність Г. Адамовича на зборах „Серапіонових братів” в ті роки, коли він ще знаходився в Росії. Статті критика також свідчать про його неприйняття фольклору, стилізації тієї частини „серапіонів”, які називали себе східною частиною групи і слідували традиціям усної народної творчості. Критик дає позитивну оцінку тим письменникам-серапіонам, які орієнтувалися на західну літературу. У статтях Г. Адамович дає об'єктивну оцінку поетам літературної групи – М. Тихонову і Єл. Полонської. Доля цих поетів свідчить про те, що критик точно розумів перспективи їхнього розвитку. Автор статті досліджувала рецепцію Олександром Яценко російської літературної групи. О. Яценко був видавець і головний критик журналу „Нова російська книга”, який виходив у Берліні. Автор статті визначила, що О. Яценко цікавився літературним життям Росії і розумів закономірності літературного процесу 1920-х років. О. Яценко в статті про розвиток російської літератури з 1917 по 1922 роки називає

письменників літературної групи „Серапіонові брати”, як важливе явище цього періоду. Критик розглядає творчість Всеволода Іванова, Михайла Зощенка і Костянтина Федіна. Він об'єктивно оцінює їхні твори, вказує на можливості творчого розвитку. Автор статті зазначає, що критика О. Яценко характеризується глибиною та об'єктивністю. Критик ще в 1922 році побачив, що творчість Євгена Замятіна вплинула на письменників літературної групи „Серапіонові брати”. Сучасні дослідники звернули увагу на це тільки в кінці ХХ століття.

Ключові слова: літературна група, критика, новації, рецепція, традиція, фабула.

Крыжановская О. А. „Серапионовы братья” в оценке критики русского зарубежья

Автор статті изучила оцeнку літературної групи „Серапионовы братья” критиками російського зарубіжжя – Георгієм Адамовичем і Александром Яценко. Адамовича називали кращим критиком еміграції, он користувався заслуженим авторитетом. Все критическіє статті Георгія Адамовича отличаются об'єктивністю. Он глубоко понимал сущность художественных произведений. Это позволяло критику точно предсказать дальнейшие пути творческого развития автора, о котором он писал. В статье реконструировано присутствие Георгія Адамовича на собраниях „Серапионовых братьев” в те годы, когда он еще находился в России. Статті критика также свидетельствуют о его неприятии фольклора, стилизации той части „серапионов”, которые называли себя восточной и следовали народной традиции. Критик дает положительную оценку писателям, которые ориентировались на западную литературу. В статтях Георгій Адамович дает об'єктивную оцeнку поетам літературної групи Николаю Тихонову і Елизавете Полонской. Судьба этих поэтов свидетельствует о том, что критик точно понимал перспективы их развития. Автор статті исследовала рецепцию Александром Яценко російської літературної групи. Александр Яценко был издатель и главный критик журнала „Новая русская книга”, который выходил в Берлине. Автор статті определила, что Яценко интересовался літературной жизнью России и понимал закономерности літературного процесса 1920 годов. Александр Яценко в статті о развитии російской литературы с 1917 по 1922 годы называет писателей літературної групи „Серапионовы братья”, как важное явление этого периода. Критик рассматривает творчество Всеволода Иванова, Михаила Зощенко и Константина Федина. Он об'єктивно оценивает их произведения, указывает на возможности творческого развития. Автор статті отмечает, что критика Александра Яценко характеризуется глубиной и об'єктивностью. Критик еще в 1922 году увидел, что творчество Евгения Замятина повлияло на писателей літературної групи „Серапионовы братья”. Ученые обратили внимание на это только в конце ХХ века.

Ключевые слова: литературная группа, критика, новации, рецепция, традиция, фабула.

Kryzhanovska O. O. The Serapion Brothers in the assessment of the critics of the russian diaspora

The author of the article studied the assessment of the literary group Serapinovy brothers by the critics of the Russian diaspora – Georgy Adamovich and Alexander Yashchenko. Adamovich was called the best critic of emigration, he enjoyed a well-deserved prestige. All critical articles by Georgy Adamovich are distinguished by their objectivity. He deeply understood the essence of works of art. This allowed the critic to accurately predict the further paths of the creative development of the author, about whom he wrote. The article reconstructs the presence of Georgy Adamovich at the meetings of the Serapion brothers in those years when he was still in Russia. The critic's articles also indicate his rejection of folklore, the stylization of that part of the serapions who called themselves „eastern” and followed the folk tradition. The critic gives a positive assessment to the writers who were guided by Western literature. In his articles, Georgy Adamovich gives an objective assessment to the poets of the literary group Nikolai Tikhonov and Elizaveta Polonskaya. The fate of these poets testifies to the fact that the critic understood exactly the prospects of their development. The author of the article investigated the reception by Alexander Yashchenko of the Russian literary group. Alexander Yashchenko was the publisher and main critic of the New Russian Book magazine, which was published in Berlin. The author of the article determined that Yashchenko was interested in the literary life of Russia and understood the laws of the literary process of the 1920s. Alexander Yashchenko, in an article on the development of Russian literature from 1917 to 1922, calls the writers of the Serapion Brothers literary group as an important phenomenon of this period. The critic examines the work of Vsevolod Ivanov, Mikhail Zoshchenko and Konstantin Fedin. He objectively evaluates their works, points out the possibilities of creative development. The author of the article notes that criticism of Alexander Yashchenko is characterized by depth and objectivity. Back in 1922, the critic saw that the work of Yevgeny Zamyatin influenced the writers of the Serapion Brothers literary group. Scientists drew attention to this only at the end of the twentieth century.

Key words: literary group, criticism, innovations, reception, tradition, plot.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2020 р.

Стаття прийнята до друку 25.10.2020 р.

Рецензент – д. філ. н., проф. Дмитренко В. І.